

ТРАВЛЄЄВ Анатолій Павлович (11. 09. 1929, с. Ворошилівка Мангушського, нині Комишувате Маріупольського р-ну Донецької обл. — 19. 09. 2016, Дніпро) — геоботанік, ґрунтознавець, еколог. Доктор біологічних наук (1972), професор (1974), член-кореспондент НАНУ (1992). Заслужений діяч науки і техніки України (2000). Державна премія України в галузі науки і техніки (2008). Закінчив Бердянський учительський інститут (Запорізька обл., 1951), Дніпропетровський університет (нині Дніпро, 1956), де відтоді й працював: завідувач (1972—92), професор (від 1992) кафедри геоботаніки, ґрунтознавства та екології. Відповідальний редактор міжвузівського збірника наукових праць «Питання степового лісознавства та лісової рекультивациі земель», Головний редактор журналів «ґрунтознавство», «Екологія та ноосферологія». Фахівець у галузі ґрунтознавства, степового лісознавства, лісового ґрунтознавства та рекультивациі земель. Автор фундаментальних і прикладних праць з проблем екології, біогеоценології, охорони та створення степових лісів та ін. Особливе місце у науковій діяльності Т. належить питанням еволюції, генезису та класифікації ґрунтів. У степових регіонах він відкрив нові ґрунти — лісові чорноземи під байрачною лісовою рослинністю. Розроблено конструкції штучних ґрунтозахисних, меліоративних та рекреаційних лісів у Степовій зоні України, сформовано нові наукові напрями у ґрунтознавстві та геоботаніці — техногенне ґрунтознавство, конструктивна екологія. Глобальне значення мають його праці з рекультивациі земель, порушених гірничодобувною промисловістю. Під

впливом ідей Г. Висоцького, О. Бельгарда, С. Зонна з ініціативи Т. в Університеті створено нові наукові лабораторії: фізики та хімії ґрунтів, енергетики, радіоекології, мікроморфології, рекультивациі ґрунтів, ізотопної твердофазної маспектрометрії. Під керівництвом ученого і за його безпосередньою участю побудовано і відкрито (1980) у середній течії р. Самара (Дніпровської) Міжнародний біосферний моніторинговий стаціонар — лабораторний триповерховий корпус Комплексної експедиції з вивчення лісів Степової зони України (функціонує у складі стаціонарів НАНУ та ЮНЕСКО). Понад 15 р. Т. був головним координатором рекультивацийних робіт, що виконували на території СРСР, та куратором із питань степового лісознавства. Вчений переглянув застарілу теорію неминучої деградації ґрунтів, що перебувають під лісовими екосистемами в Степовій зоні, обґрунтував необхідність і перспективність подальшого заліснення як засобу збереження чорноземів, біорізноманітності та припинення процесів опустелювання південних районів України. Автор низки статей в ЕСУ.

Основні праці

О процессах адаптации и сивьватизации искусственных лесных биогеоценозов к условиям степной среды // Проблемы лесного почвоведения. Москва, 1973; Спутник геоботаника по почвоведению и гидрологии. Дн., 1979; Влияние лесной растительности на черноземы // Русский чернозем — 100 лет после Докучаева. Москва, 1983; Географо-генетические аспекты почвообразования, эволюции и охраны почв. К., 1989; Алюминий. Роль в почвообразовании и влияние на растения. Дн., 1999; Естественные леса и степные почвы (экология, микроморфология, генезис). Дн., 1999 (усі - співавт.).

Рекомендована література

1. Професори Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара 1918—2008. Дн., 2008
2. Зверковський В. М., Мицик Л. П., Цветкова Н. М. Анатолій Павлович Травлєєв (до 80-річчя вченого) // Український ботанічний журнал. 2009. Т. 66, № 6
3. Золоті кадри Alma mater: Нариси. Дн., 2013
4. Наші втрати — Травлєєв Анатолій Павлович // ґрунтознавство. 2016. Т. 17, № 3—4.

Л. П. Мицик

Бібліографічний опис:

Травлєєв Анатолій Павлович / Л. П. Мицик // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2026. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-892466>

2001–2026 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).